

KAUNEIMMAT JOULULAULUT 2020 taustatietoja

28.9.2020 Päivi Mattila

ARKIHUOLESI KAIKKI HEITÄ

Laulun kirjoittaja, Alpo Noponen, syntyi Rantasalmella 10.12.1862, valmistui opettajaksi Sortavalan seminaarista, toimi opettajana ensin Mäntyharjulla ja vuodesta 1894 Helsingissä. Noponen oli monipuolinen kirjallisuusmies, joka runojen lisäksi kirjoitti näytelmiä, novelleja sekä oppikirjoja. Hän toimitti myös Valistuksen Lastenlehteä ja Joulupukki -lehteä. Alpo Noponen kuoli Helsingissä 21.2.1927 (64-vuotiaana). ”Arkihuolesi kaikki heitä” -laulun Noponen kirjoitti kesäasunnollaan Inkoon Mäntylässä kesällä 1916. Se julkaistiin samana vuonna Joulupukki-lehdessä. Laulun ensimmäinen säkeistö käsittelee jouluun valmistautumista, toinen säkeistö joulun sanomaa ja merkitystä. Laulun on säveltänyt Leevi Madetoja.

EN ETSI VALTAA, LOISTOA

Sibeliuksen sävellystuotannossa joululauluilla on erityisasema, sillä ne on sijoitettu hänen sävellysluettelossaan opusnumeroon yksi. Viisi joululaulua op. 1-sarjan tunnetuin laulu on ”En etsi valtaa, loistoa”. Sen tekstin on kirjoittanut Sakari Topelius ja se on julkaistu vuonna 1887 Jul-Qvällen-lehden kannessa. Sibeliuksen säveltämänä se ilmestyi vuonna 1909 Sampo-lehdessä. Runon suomentajaa ei tänäkään päivänä tiedetä. On mahdollista, että suomennoksen olisi tehnyt Topeliuksen tyttärenpoika Mikael Nyberg. Sibelius sävelsi joululaulun pian sen jälkeen, kun hän vuonna 1904 oli muuttanut Järvenpään Ainolaan. Kun joululauluja tavallisesti säesti säveltäjämestari itse, asettui tätä laulua säestämään aina rouva Aino Sibelius. (Reijo Pajamo).

ENKELI TAIVAAN

Martti Lutherin jouluvirsi *Enkeli taivaan* syntyi kaiketi jouluksi 1534; seuraavana vuonna se painettiin Wittenbergin virsikirjaan. Alkuperäisenä virressä on 15 säkeistöä, ja se oli tarkoitettu lasten seimikuvaelmaksi, jollaisia siihen aikaan harrastettiin. Säkeistöt 1-5 (=Luuk. 2:10-12) laulaa enkeli, sitten lapset laulavat paimenten sanat (6. säk., Luuk. 2:15), ja säkeistöissä 7-14 he astuvat yksitellen seimen ääreen puhutellen Jeesus-lastasta. Virsi päättyy Jumalan ylistykseen. Luther sepitti virren alkuaan toiseen, yleisesti tuttuun kansansävelmään. Virrelle sittemmin vakiintunut sävelmä ilmestyi ensi kerran 1539 Valentin Schumannin kokoelmassa *Geistliche Lieder*. Saksan virsikirjojen merkinnän mukaan sävelmän on Luther itse luonut, mikä onkin hyvin todennäköistä. (Ote Tauno Väinölän taustatiedoista)

HEINILLÄ HÄRKIEN KAUKALON

Vuonna 1926 ilmestyi lauluvihko Varpunen, jonka oli toimittanut jyväskyläläinen opettaja Martti Korpilahti. Kokoelman erikoisuutena ovat muutamat ranskalaiset joululaulut, joiden Korpilahti uskoi tuottavan ”iloa Suomen koululaisille”. Lauluista tunnetuin on ”Heinillä härkien kaukalon”. Laulusta on tullut vuosien saatossa erittäin suosittu ja paljon käytetty. Kertosäe ”Enkelparven tie kohta luokse vie rakkautta suurinta katsomaan”, kertoo yksityiskohtaisesti joulun sanoman. ”Heinillä härkien kaukalon” -laulussa kerrotaan myös, mitä tapahtui jouluna syntyneelle Jeesus-lapselle (”Ristillä rinnalla ryövärin...”). (Reijo Pajamo)

IKIAIKOJEN TAA

Joulun aikaan vuonna 2009 syntynyt laulu "Ikiaikojen taa" oli odotellut lauluntekijä-muusikko Pekka Simojoen (s.1959) pöytälaatikossa useamman vuoden ajan. "Kuoron kanssa sitä on vähän esitetty, mutta muuten se ei ole ollut kovin paljon esillä", kertoo Pekka ja lisää tarjonneensa sitä laulettavaksi tyttärelleen Heidi Simeliukselle jokunen vuosi sitten. Heidi esitti laulun Antti Vuoren sovittamana ja Antin orkesterin säestämänä Lähetyskirkon Kauneimmat Joululaulut-tilaisuudessa. Vuonna 2019 laulusta tehtiin myös video. Kuorosovitus löytyy Pekka Simojoen nuottijulkaisusta Anna sydämemme soida – 100 laulua kuoroille. (Päivä Osakeyhtiö 2019)

JOULUILTA (Taivahalla syttyy juuri)

Yrjö Jylhän (1903-1956) runoa "Taivahalla syttyy juuri" ei ole julkaistu missään Jylhän runokokoelmassa. Todennäköisesti runo on syntynyt tilaustyönä 1920- ja 30-luvun taitteessa. Kysymyksessä on tyypillinen lasten joululaulu, jossa tulevat esille kaikki joululaululle ominaiset seikat kuten joulun tähti, itämaan tietäjät, joulun kellot, joulurauha, hanget, joulukuusi, joululaulut ja seimen lapsi. Jylhän joulurunon varsin laaja levinneisyys johtuu paljolti Uuno Klamin onnistuneesta sävelmästä. Klami on käyttänyt sävellyksessään perinteistä kansanlaulun muotoa ja on kirjoittanut esitysohjeeksi "yksinkertaisesti"; ts. laulu on esitettävä koruttomasti, kansanlaulun tapaan. Klami on oletettavasti säveltänyt laulun joskus 1930-luvun taitteessa. Virolahdella syntynyt Uuno Klami (1900-1961) oli ennen muuta kalevalaisuuden ja karjalaisuuden säveellinen kuvaaja. Vuosina 1932-59 Klami toimi Helsingin Sanomien musiikkiarvostelijana ja vuonna 1959 hänet nimitettiin akateemikoksi. Tiedot kirjasta Taas kaikki kauniit muistot (toim. Reijo Pajamo)

JOULU JOKA PÄIVÄ

Tämä Joy Webbin joululaulu on hänen nimikkoyhtyeensä Joy Stringsin ohjelmistoa. 1970-luvulta peräisin olevaa laulua on meillä laulettu varsinkin uskonnollisten yhteisöjen piirissä, josta se on levinnyt yleisempään käyttöön.

JOULUKIRKKOON

Immi Hellén (1861-1937), Kuoreveden seurakunnan kanttorin tytär, suoritti elämäntyönsä Helsingissä, missä hän toimi kansakoulunopettajana yli 40 vuotta. Kirjoittaessaan vuonna 1898 joulurunon "Kello löi jo viisi" Immi Hellén tuskin aavisti, millaisen suosion runo myöhemmin tulisi saavuttamaan. Tuohon suosioon on osaltaan vaikuttanut myös laulun mukaansa tempaava sävelmä, jonka on tehnyt R. Raala, oikealta nimeltään Berndt Sarlin (1886-1971). Hänen elämäntarinansa on kuin jännitysnäytelmä: ensin taidehistorian opiskelua yliopistossa, sitten siirtyminen näyttelijäksi, oman kustannusfirman perustaminen, sen jälkeen matkustaminen kauas etelään. Toimittuaan 10 vuotta hedelmäviljelijänä Etelä-Afrikassa Sarlin palasi takaisin Suomeen liikkeenharjoittajaksi (Radiotukku Oy). Vaihteleva elämäntapa ei kuitenkaan sammuttanut luomiskykyä, sillä Berndt Sarlin sävelsi yli 400 laulua. Niistä on yksi ylitse muitten - Kello löi jo viisi. (Reijo Pajamo)

JOULUNA HE KAIKKI OVAT TÄÄLLÄ

Laulu esitellään ensimmäistä kertaa Kauneimmat Joululaulut-vihkossa vuonna 2020. Se on vihkon uusin laulu ja syntynyt vuonna 2019 syntyneenä. Sanoitus on syntynyt runoilija Anna-Mari Kaskisen (s. 1959) omien kokemusten perusteella. Anna-

Mari kertoo: ” Kun asuimme nuorena perheena ensimmäistä jouluaamme Australiassa ja podimme koti-ikävä, eräs suomalainen, meitä iäkkäämpi pariskunta kutsui meidät kotiinsa joulun viettoon. Olemme siitä edelleen kiitollisia. Ja samalla meille avautui joulun yhteisöllinen ulottuvuus: Joulupöytään kutsuttavien ihmisten kehää voi laajentaa, ihan niin kuin ensimmäisenä jouluna, kun Jeesuksen seimen ympärille kokoontui monenlaista väkeä. Olemme viettäneet monia jouluja kodissamme Lohjalla, sukulaisten ja ystävien seurassa. Viime vuosina heistä yhä useampi on lähtenyt tästä elämästä. Kaipaamme heitä, ja jouluna koen, että "he kaikki ovat täällä", he ovat yhä osa meidän jouluaamme. Uusia ystäviä on tullut heidän jälkeensä. Ensimmäisenä jouluna taivas laskeutui maan päälle, enkelit lauloivat paimenille ja Jumalan Poika syntyi seimeen. Tänäkin jouluna taivas on lähellä. Tuhannet ja tuhannet kynttilät syttyvät haudoille. Joulun liittyy kaipaus, rakkaus ja toivo siitä, että kerran vielä joulun Lapsi yhdistää meidät kaikki suureen joulujuhlaan taivaassa.”

Laulun toinen tekijä, Jiri Kuronen (s. 1974) on suomalainen muusikko, säveltäjä ja tuottaja. Hän on mm. opettanut musiikkia Teatterikorkeakoulussa ja Sibelius-Akatemiassa, työskennellyt musiikkiteatterin parissa sekä soittanut mm. Olavi Uusivirran ja Tuure Kilpeläisen yhtyeissä. Syyskuussa 2019 Jiri Kuronen teki sävellysmatkan Hailuotoon. Taiteilijaresidenssin ja luonnonrauhan keskellä säveltäjä inspiroitui runoilija Anna-Mari Kaskisen (s. 1959) tekstistä, jonka oli ottanut mukaansa. Ajatus oli saada laulusta mahdollisimman kaunis ja samalla vaivattomasti laulettava yhteislaulu. Joulun on säveltäjälle ennen muuta yhdessä laulamisen ja yhteyden juhla, jossa Pyhä koskettaa ja voimme musiikin kautta saada toisiimme syvän hengellisen yhteyden.

JOULUN KELLLOT (Hiljaa, hiljaa, joulun kellot kajahtaa)

Laulun sanat on kirjoittanut Helmi Auvinen (1876-1965). Hän valmistui kansakoulunopettajaksi Jyväskylän seminaarista v. 1899 ja toimi opettajana Savonlinnassa. Runo ”Joulunkellot” on kirjoitettu Jyväskylässä syksyllä 1897 ja julkaistu kaksi vuotta myöhemmin Lasten Kuvalehden joulunumerossa. Runosta on jäänyt pois alkuperäinen 4. säkeistö:

Hiljaa, hiljaa joulun kellot kajahtaa;
vanhus valkohapsinen,
kuiskaa katse säteillen:
Jeesus tullut on!

Kesällä 1914 oli Armas Maasalo viettämässä lomaa vanhempiensa luona Sakkolassa. Täällä hän sai käsiinsä vanhan joululehden, jossa oli em. runo. Saadakseen joulutunnelman Maasalo veti verhot ikkunoihin ja sytytti kynttilän. Sävellyks julkaistiin samana vuonna Joulusanoma lapsille-lehdessä. Suositun joululaulun Maasalo sittemmin liitti säveltämänsä jouluvesperiin. (Reijo Pajamo)

JOULU SAAPUU JOKAISELLE

Jukka Salmisen joululaulu oli ensimmäistä kertaa Kauneimmat joululaulut -vihkossa vuonna 1995. Laulu on levinnyt laulettavaksi ensimmäisenä Lastenmaa-lehden kautta. Suomen Lähetysseuran kanssa paljon yhteistyötä tehnyt hämeenlinnalainen muusikko Jukka Salminen teki tämän 5-10-vuotiaille tarkoitetun lehden jokaiseen numeron laulun ja ”Joulu saapuu jokaiselle” oli yksi niistä. Laulu keino mukavasti 6/8-tahtilajissa eikä ole pelkkä lastenlaulu. Ensi kuulemalta laulu vaikuttaa arvostelevalle joulun ulkoisten puitteiden rakentamista: *”Tähti ja kuusi, lyhtykin uusi, siinäkö joulu on? Lapsenko juhlaa paljon kun tuhlaa, siinäkö joulu on?”* Kertosäkeessä kuitenkin tulee esille joulun ydin: *”Joulu saapuu jokaiselle, lapselle ja aikuiselle. Sydämiimme joulun lahja seimen luona annetaan.”* Laulun tekijä ei halua tyrmätä joulun liittävää huisketta, mutta muistuttaa ettei se saisi tulla tärkeimmäksi asiaksi joulussa. (Pirre Saarion vuonna 1995 tekemän lehtihaastattelun pohjalta)

Päivi Mattila)

JOULUYÖ, JUHLAYÖ

Pastori Joseph Mohr valmisteli jouluaattona vuonna 1818 saarnaa jouluyön messua varten. Valmistelu keskeytyi, kun pastoria pyydettiin siunaamaan miilunpolttajan perheeseen syntynyttä lasta. Nähdessään vastasyntyneen lapsen pastori Mohr koki todeksi ne sanat, jotka hän hetki sitten oli lukenut jouluevankeliumista ”Teille on tänä päivänä syntynyt Kristus, Herra”. Palattuaan kotiinsa pastori kirjoitti joulurunon ”Jouluyö, juhlayö”. Oberndorfin kyläkappelin urut olivat menneet rikki, joten jouluyön messu oli toimitettava ilman urkuja. Messuun kokoontunut seurakunta yllättyi, kun pastori Joseph Mohr ja urkuri Franz Gruber esittivät kaksiaänisesti, kitaran säestyksellä laulun ”Jouluyö, juhlayö”. Tätä maailman kauneimmaksi sanottua joululaulua on Suomessa laulettu 1880-luvulta lähtien. Laulun on suomentanut Gustaf Oskar Schöneman (1839-1894). (Reijo Pajamo)

KILISEE, KILISEE KULKUNEN

Tiliseb, tiliseb aisakell on virolainen joululaulu, jonka Leo Virkhaus sävelsi Julius Onengon sanoihin vuonna 1934. Suomeksi laulun on riimitellyt Aukusti Simojoki. Virolaisten arvioiden mukaan Kilisee, kilisee kulkunen tunnetaan vähintään 70 maassa. Lastenkirjailija ja runoilija Julius Oengo (kirjailijanimi J. Oro) syntyi vuonna 1901 Hiidenmaalla. Hänet tiettävästi teloitettiin Paldiskissa elokuussa 1941. Säveltäjä Leo Virkhaus syntyi kuuluisaan Wirkhausien muusikkosukuun vuonna 1910 Tartumaalla. Hän pakeni vuonna 1944 Saksaan ja edelleen Yhdysvaltoihin, jossa kuoli vuonna 1984. Koska tekijät eivät ole voineet valvoa oikeuksiaan, joululaulua on julkaistu myös kansansävelenä.

KUN JOULU ON

Tästä laulusta voisi leikillisesti käyttää ilmaisua ”Savon joululahja Suomen kansalle”. Laulun on kirjoittanut Rantasalmella syntynyt Alpo Noponen ja säveltänyt Heinävedellä syntynyt Otto Kotilainen. Otto Kotilainen (1868-1936) valmistui opettajaksi Jyväskylän seminaarista vuonna 1891, Alpo Noponen (1862-1927) puolestaan Sortavalan seminaarista vuonna 1887. Kotilainen jatkoi opintojaan Helsingin musiikkiopistossa opettajanaan mm. Jean Sibelius. Lisäksi hän toimi Helsingissä suomenkielisten kansakoulujen laulunopettajana pääpaikkanaan Tehtaankadun kansakoulu, jossa opettajana oli myös Alpo Noponen. Kahden savolaisen yhteistyönä syntyi monta laulua. Niistä tunnetuin on ”Kun maass’ on hanki”, joka julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1901 Joulupukki-lehdessä . (Reijo Pajamo)

MAA ON NIIN KAUNIS

Tanskalainen kirkkoherra Ferdinand Fenger ihastui 1850-luvulla saksalaiseen lähetykselauluun, etenkin sen sävelmään. Fenger oli saanut tietää, että sävelmä oli vanha pyhiinvaeltajien hymni 1200-luvulta Niinpä hän pyysi hyvää ystäväänsä, lehtori B. S. Ingemania kirjoittamaan lauluun uudet sanat. ”Maa on niin kaunis” (Dejlig är jorden) kuvaa koko ihmiskuntaa matkalla kohti paratiisia. Laulun suomenkielisenä nimenä on alusta asti ollut Toivioiretkellä. Tanskalainen joululaulu on otettu myös suomenkieliseen virsikirjaan. Virsikirjakomitea ehdotti, että laulun ensimmäiseen säkeistöön palautettaisiin alkuperäinen ajatus ”Miespolvet vaihtuvat vuorollaan”, mutta kirkolliskokous halusi säilyttää laulun Hilja Haahden suomentamassa muodossa, jossa vastaava kohta kuuluu ”Mies polvet vaipuvat unholaan”. (Reijo Pajamo)

ME KÄYMMME JOULUN VIETTOHON

Laulun kirjoittaja Mauno Isola (1889-1945) toimi maanviljelijänä Hausjärvellä. Hän harrasti runoutta ja musiikkia laulaen mm. helsinkiläisessä mieskuorossa Laulu-Miehet. Kun kuoronjohtajaksi tuli v. 1933 maisteri Martti Turunen, näytti Isola hänelle kirjoittamiaan joulurunoja. Niistä Turunen sävelsi yhden ”Me käymme joulun viettohon” v. 1934. Runon lähtökohtana lienee ollut ajatus Jeesuksen, joulun lapsen, orpoudesta keskellä syntymäpäivänsä materialistista markkinatouhua. Vaikka runo on kirjoitettu 1930-luvun pulavuosina, siinä heijastuu voimakkaana jo joulun maallistuminen. Joulun sanoma, Jeesus-lapsen syntymä, jää usein huomaamatta (Laps’ hankeen hukkuu, unhoittuu”). (Reijo Pajamo)

NYT SYTTY Y VALOT TUHANNET

Laulun on säveltänyt ruotsalainen Emmy Köhler (1858-1925), joka toimi ensin kotiopettajan Smålannissa, mutta muutti myöhemmin Tukholmaan. Köhlerin säveltämistä joululauluista tunnetuimmat ovat ”Reippahasti käyvät askelet” sekä ”Nyt syttyy valot tuhannet”. Viimeksi mainitussa on myös hänen kirjoittamansa sanat. Laulu julkaistiin Ruotsissa vuonna 1899. Suomessa sävelmä tunnetaan paitsi joululauluna myös virtenä, sillä sävelmä liittyy virsikirjassa lasten adventtivirteen ”Nyt sytytämme kynttilän”.

Suomalaiset sanat on tehnyt nimim. Kullervo eli Tapio Kullervo Lahtinen (1922-1996), jonka tuotantoon kuuluu useita ikivihreiksi muotoutuneita sanoituksia, mm. ”Kultainen nuoruus”, ”Aaveratsastajat” ja ”Keltaruusu”. Kullervon suomentamista joululauluista mainittakoon myös ”Kulkuset” sekä ”Valkea joulu”. Alun perin jazzyhtyeessä soittanut muusikko aloitti sanoittajana Musiikki-Fazerilla vuonna 1946, ja kertoo ryhtyneensä iskelmärunoilijaksi sodanaikaisen muusikkotuttavansa innoittamana. Klaus Salmi oli nimittäin valitellut, ettei ulkomaisiin kappaleisiin ollut suomenkielisiä sanoja.

PIENIKIN VALO PIMEÄN POISTAA

Jukka Salmisen kirjoittama ja säveltämä laulu on syntynyt keväällä 2015. Jukka kertoo kuulleensa Tommy Hellsteniltä ajatuksen: ”Pienikin valo voi poistaa pimeyden. Jos et usko, sytytä kynttilä.” Tämän lisäksi Jukka Salminen sai inspiraation kouluttaessaan lastenohjaajia Jaakkiman opistolla. Siellä käydyissä keskusteluissa tuli esille adventin aika ja adventtikynttilöiden eri teemat – toivo, rauha, rakkaus ja ilo. Edellä mainitut ajatukset tiivistyivätkin Jukan mielessä pieneksi ja toimivaksi lauluksi, joka tunnetaan hyvin kirkon varhaiskasvatuksen parissa. Nuotit löytyvät Laulutuuhi-kirjasta ja kuultava versio vuonna 2020 ilmestyneeltä Adventus Domini-äänitteeltä.

SYDÄMEENI JOULUN TEEN

Kassu Halonen ja syksyllä 2020 menehtynyt Vexi Salmi ovat kirjoittaneet menestyskappaleita iskelmälaulajille, mm. Kirkalle. Laulujen tunnelmat ovat liikkuneet laajalla alalla. Tämän tunnelmallisen joululaulun ovat levyttäneet mm. Vesa-Matti Loiri (1988) ja Arja Koriseva (1991). (Suuri Toivelaulukirja – Joululauluja)

SYLVIAN JOULULAULU

Yleisradio järjesti 1960-luvulla kuuntelijoiden kesken kilpailun siitä, mikä on kaunein joululaulu Suomessa. Voittajaksi selviytyi ”Sylvian joululaulu”, jonka on kirjoittanut Sakari Topelius ja säveltänyt iisalmelainen kulttuurin monitoimimies Karl Collan (1828-1871). Sakari Topeliuksen

laajaan runotuotantoon kuuluu mm. kolme Sylvian laulua, joista nro 1 ”Sylvian joululaulu” on Martti Korpilahden suomentamana tullut tutuksi laajoille piireille. Vuonna 1854 ilmestyi runokokoelma Ljungblommor kolmas osa. Kokoelma 9. runo on nimeltään ”Sylvias hälsning från Sicilien” ja Topelius on päivännyt sen 24.12.1953. Topeliuksen Sylvia-laulut syntyivät vuosina 1852-55, jolloin hän oli tukevasti Suomen kamaralla eikä suinkaan etelässä, Sisilian auringon alla. Topeliukselle nuo vuodet olivat raskaita ja hän koetti hukuttaa surunsa runoihin, joissa hän käsitteli luonnonaiheita. Vapaus oli Topeliukselle hyvin läheinen ja rakas asia. Monissa Sakari Topeliuksen runoissa esiintyvä Sylvia kuuluu kerttusiin. Laulussa on aito kuvaus muuttolintujen maailmasta, mutta se voidaan myös ymmärtää symbolisesti. Häkkiin sidottu lintu on Suomi, joka on vangittuna suureen tsaarin valtakuntaan mutta saa silti elää itsenäistä (autonomista) elämää. Jouluna se voi yhtyä riemulauluun ja unohtaa murheet. Collanin säveltämä ”Sylvian joululaulu” säilyi kauan aikaa lähinnä yksinlaulunä. Collan oli pienten laulujen taitaja, synnynnäinen melodikko, joka koko elämänsä ajan pysyi tyylilleen uskollisena. Tiedot kirjasta Taas kaikki kauniit muistot (toim. Reijo Pajamo)

TAIVAS SYLISSÄNI

Laulun säveltäjä, Carola Häggkvist, kertoo joululevynsä *Jul i Betlehem* kansilehdessä: ”Minulla oli melodia, joka etsi oikeaa paikkaansa. Tiesin, että se kertoo Mariasta ja sanoin Erikille (levyn tuottaja Erik Hillestad), että ehkä se on Marian kehtolaulu Jeesukselle. Erik muotoili tekstin kaikista Marian kysymyksistä - nuoren nasaretilaisen tytön, joka joutui yllättäen keskelle mysteeriä ja tapahtumia joiden laajuudesta hän saattoi vain aavistella.” Laulun käänsi suomeksi Pia Perkiö ja Taivas sylissäni julkaistiin Suomen Lähetysseuran samannimisellä joululevyllä vuonna 2001. Sen herkästä tulkinnasta vastaa Maria Laakso. Sittemmin Carolan laulu tuli tunnetuksi suurelle yleisölle Katri Helenan esittämänä, eri sanoituksella.

TULKOON JOULU

Laulun kirjoittaja ja säveltäjä, Kemissä syntynyt Pekka Simojoki (1958-) tunnetaan monipuolisena muusikkona, messujen ja monien hengellisten laulujen säveltäjänä. Pekka Simojoki vietti osan lapsuus- ja nuoruusvuosistaan Namibiassa, missä hänen vanhempansa toimivat lähetystyössä vuosina 1963-1974. Ensimmäiset sävellyksensä hän teki jo 13-vuotiaana. Simojoesta tuli ’julkkis’ vuonna 1981, jolloin kantaesitettiin hänen säveltämänsä Afrikkalainen gospelmessu, jota voidaan pitää eräänlaisena tapauksena suomalaisessa kirkkomusiikissa. Afrikkalainen gospelmessu synnytti uudenlaisen liturgisen liikkeen, joka sai vastakaikua etenkin nuorison keskuudessa.

Seuraava merkkipaalu Simojoen sävellystuotannossa oli Suomen Lähetysseuran 125-vuotisjuhlille 1984 sävelletty musikaali Liekit. Sitä seurasi Meidän messu (1985), josta kaksi laulua, Siunauslaulu ja Saarnalaulu, otettiin vuoden 1986 virsikirjaan. Myöhemmistä sävellyksistä mainittakoon Hiljaisuuden messu, Opiskelijamessu, Nuotiomessu, Pyhiinvaeltajan messu, gospelatorio Suola, sekä musiikkinäytelmät Huuto ajasta, Huhu ja Europaeus.

Monet Simojoen sävellykset ovat syntyneet Anna-Mari Kaskisen runoihin. Heidän yhteistyön tuloksena on syntynyt laaja joukko lauluja, joista monet lukeutuvat edelleenkin hengellisen musiikin 10 kärjessä –joukkoon. Simojoki on tehnyt myös laajoja esiintymiskiitueita perustamiensa yhtyeiden ja musiikkiryhmien (Alabasteri, Jakaranda, Exit ja EtCetera) kanssa.

1980-luvulla sävelletyllä Tulkoon joulu-laululla on erityisasema Pekka Simojoen sävellystuotannossa siksi, että hän on kirjoittanut myös laulun tekstin. Simojoesta tuntui, että vaikka joulusta oli jo kaikki sanottu ja kirjoitettu, niin paluu lapsuuden joulumaisemaan synnytti kuitenkin uuden tekstisisällön. Laulu on tekijänsä mukaan ajatusten virta, eräänlainen sukellus

lapsuusvuosien jouluihin, kuva siitä, mitä lauluntekijä haluaisi jouluna tehdä. Tulloon joulu-laulun voittokulku alkoi kun se julkaistiin Kauneimmat Joululaulut –tapahtuman yhteislauluvihkossa ja nuoren seurakunnan veisukirjassa. Simojoen sävelmä on yksi viime vuosien kauneimpia joululauluja, jota esitetään paljon myös yksinlauluna. (Reijo Pajamo: Joululaulujen kertomaa)

TÄHTI, TÄHDISTÄ KIRKKAIN

Tähti on halki vuosisatojen ollut joulun tärkeimpiä symboleja. Kassu Halonen, Kisu Jernström ja Vexi Salmi tuovat sen tässä laulussa jälleen kerran nykypäivään. Laulun levytti vuonna 1988 Vesa-Matti Loiri, ja nyt se kuuluu myös monien muiden artistien jouluohjelmistoon.

VARPUNEN JOULUAAMUNA

Otto Kotilainen (1868-1936) tunnetaan musiikkipiireissä lähinnä yksin- ja kuorolaulujen säveltäjänä. ”Heinäveden Otto Suuri” valitsi itselleen aluksi hyvin porvarillisen ammatin. Hän valmistui kansakoulunopettajaksi, mutta myöhemmin opiskeli Helsingin Musiikkiopistossa opettajinaan mm. Martin Wegelius ja Jean Sibelius. Sakari Topelius menetti yhden tyttäristään ja molemmat poikansa aivan pieninä. Pojista nuorempi, Rafael, kuoli isän syliin ollessaan vasta vuoden ikäinen. Tämä pienokaisen yllättävä poismeno on esiintynyt Topeliuksen muutamassa runossa. Näin on myös runossa ”Varpunen jouluaamuna”. Suomennoksessa puhutaan ”veljestä, joka tuli taivahasta”. Ruotsinkielisessä alkutekstissä vastaava kohta kuuluu: ”Jag är din lilla bror, som dog bort i våras”. Sakari Topelius kirjoitti runon 1859. Se julkaistiin samana vuonna ruotsinkielisen EOS-lehden joulunumerossa. (Reijo Pajamo)